

การศึกษาบุญมหชาติ(พระเหตุ) กับการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคม ในจังหวัดอุบลราชธานีกับเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

ผศ.บัญชา จำปารักษ์
อาจารย์ประจำวิทยาเขตหนองคาย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อศึกษาบุญมหากาติ กับการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมในจังหวัดอุบลราชธานีและเมืองปากเซ แขวงจำปาศักดิ์ สปป. ลาว

๒) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมที่ปรากฏในประเพณีบุญมหากาติของจังหวัดอุบลราชธานีและเมืองปากเซ

ผลการศึกษาวิจัย โดยภาพรวม พบว่า การทำบุญมหาตี เป็นประเพณีมีมาแต่โบราณกาล คือ มีอิทธิพลมาจากล้านช้าง การทำบุญมหาตีมีการจัดทำเป็นประจำทุกปี ในระหว่างเดือน ๒-๔ ในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสม มหาตีหรือเวสสันดรชาดกประกอบด้วย พระคถามากาชาดาลี จำนวน ๑,๐๐๐ พระคณา ลักษณะการเทศน์เรียกว่า เทศน์คถามพันหรือเทศน์มหาตี ทั้ง ๓ กัณฑ์

โดยภาพรวมของการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมนั้น เป็นการสั่งสอนคนให้รู้จักบ้าปุญ
คุณโทษ ประโยชน์ และมีใช่ประโยชน์ รู้จักให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา และเป็นการสรรเสริฐ
พระเกียรติคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมัยที่พระองค์เสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์
พระนามว่า เวสสันดรก่อนที่จะได้ตรัสรู้โดยที่พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา
กล่าวคือ ทรงบำเพ็ญทาน ด้วยการพระราชทานวัตถุสิ่งของแก่ชาวเมือง พระราชทานช้างปัจจยนาเคนทร์
แก่พระมหาณชาเมื่อการก่อตั้งครรภ์พระราชทานพระชาลีและพระกันหาซึ่งเป็นพระโอรสองค์เดียว
แก่พระมหาณชูชก พระราชทานพระนางมัทรีซึ่งเป็นพระมเหศีแก่ท้าวสักกะ พระเวสสันดรทรงรักษาศีล
รักษาคำสัตย์ เป็นตัวอย่างของสังคม ส่วนศรัทธา ศีล สุต ใจ ใจ และปัญญาที่ปรากฏอยู่ในประเทศไทย
บุญมหาชาติตั้งกล่าว ได้นำมาเปรียบเทียบกับของจังหวัดอุบลราชธานีและเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก
สปบ.ลาว โดยภาพรวมพบว่ามีแต่ต่างกัน ส่วนด้านศรัทธา ความเชื่อตามคำกล่าวของพระมalem

มีคืนเข้าร่วมทำบุญฟังเทศน์ในเมืองปากเซมากกว่าจังหวัดอุบลราชธานีที่วัดทุ่งเกชุม โดยภาพรวมพบร่องรอยแตกต่างกัน ข้อมูลในการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คำสำคัญ : บุญมาชาติ, เสริมสร้างจริยธรรมทางสังคม, จริยธรรมที่ปรากฏในบุญมาชาติ

ນໍາມືກ

สังคมปัจจุบันกับการพัฒนาประเทศไทย-ลาวันนี้ อิทธิพลที่ก่อให้เกิดการสร้าง
จริยธรรมใหม่โดยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วและสถาบันชีวอนในภาคอีสาน
เป็นภูมิภาคที่อาจถูกมองว่าล้าหลัง ด้วยในการพัฒนา แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะพบว่าอีสาน
ได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมจริยธรรมการเมืองและเศรษฐกิจสมัยใหม่เข้ามาซักก้าวจากอื่นๆ อีสาน
จึงมีเวลาและโอกาสเป็นตัวของตัวเองในการพัฒนาสร้างเสริมจริยธรรมโดยมีอิทธิพลมาจากการ
ทำบุญมาชาติเป็นเอกเทศกว่าภูมิภาคอื่นๆ ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่แห้งแล้งไม่อุดมสมบูรณ์ คนอีสาน
จึงต้องใช้ความอุตสาหะปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติที่พัฒนาการทางจริยธรรมของตนเองโดยประสาน
สัมพันธ์และแลกเปลี่ยนกับชาวและประเทศเพื่อนบ้านแบบช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไปตลอดมาและเกิด
ความเจริญทางด้านวัฒนโดยเฉพาะเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเตอร์เน็ต จำนวน
ประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาระทางเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูงขึ้น และความสัมพันธ์ทางการเมือง
พระราชทานมุนี (๒๕๒๘ : ๒๙) ได้กล่าวไว้ว่า ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบอย่างรุนแรง
ต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยซึ่งแต่เดิมเคยอยู่กันอย่างเรียบง่าย ทำมาหากินตามสบาย มีความสุข
กับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมมีน้ำใจไมตรีเกื้อกูลเพื่อพากัน ปัจจุบันสังคมไทยต้องแก่งแย่ง แข่งขัน
กันทำมาหากินและแสวงหาโอกาสเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตน คนในเมืองใหญ่อยู่กันอย่างแออัด
มีสภาพชีวิตที่สับสนวุ่นวาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม
สุขภาพกายสุขภาพจิต ต่างมีความเห็นแก่ตัวเอรัดเอาเบรียบ ฉกฉวยโอกาสโดยไม่คำนึงถึงความ
เดือดร้อนของผู้อื่นขาดความรับผิดชอบ และขาดศีลธรรมอันดีงาม สังคมจึงขาดความสงบสุขเกิดปัญหา
มากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาเหล่อบายมุข
และปัญหาเยาวชนตลอดปัญหาทางการเมือง จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคมไม่มีสีสันสด ¹

¹ พระราชาวรรมนี (ประยุทธ์ ปัญโต) พุทธธรรม, (กรุงเทพฯ : โอเอสพีรินเน็ต, ๒๕๖๑), หน้า ๒๙๙.

พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมไทยหากจะว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของสังคมไทยก็ว่าได้ เพราะพระพุทธศาสนา นั้น ดำรงอยู่ในฐานะที่ เป็นแกนกลางทางจิตใจ เป็นกรอบที่ใช้ควบคุม พฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ นอกจากองค์ประกอบสำคัญ คือ พระพุทธ ธรรม และพระสงฆ์ ยังถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการประสานสัมพันธ์กับสังคมในฐานะเป็นศูนย์กลาง ที่รวมจิตใจของมหาชน เป็นผู้นำในทางด้านจิตวิญญาณของชนบรรณเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ต่างๆ สิ่งนั้นเป็นเป้าหมายที่พระพุทธองค์ทรงวางหลักเบื้องต้น สำหรับพระภิกษุผู้เป็นพระพุทธบุตร ทั้งหลายดังพุทธโอวาทที่ประทานครั้งแรกในการส่งพระสาวกไปประกาศพระพุทธศาสนาว่า ภิกษุ ทั้งหลาย พວกเรอจจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่นจำนวนมาก เพื่อนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์
เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์²

ซึ่งในการไปสร้างประโยชน์สุขแก่สัตว์โลกนั้นด้วยต้องการให้สังคมเกิดความสันติสุขโดยมุ่งสอนสัตว์โลกให้ดำเนินตนอยู่ในวิถีของการไม่ทำความช้ำทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อมและชำระจิตใจของตนให้ผ่องใส³

เมื่อพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทในสังคมมากเท่าไร ย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้น นั้นเป็นการเพิ่มจิริยธรรมทางสังคมที่ทรงคุณค่า เพราะจิริยธรรมนั้นคือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กวศีลธรรม⁴ และเป็นวัตรปฏิบัติในการดำเนินชีวิตโดยวิถีทางที่จะทำให้ความเป็นไปตามธรรมดางแห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติ บังเกิดประโยชน์แก่มนุษย์ให้มากที่สุดหรือการดำเนินชีวิตด้วยความรู้เท่าทันธรรมดากของธรรมชาติโดยประพฤติปฏิบัติในทางที่ผลักดันและสร้างสรรค์สร้างเหตุปัจจัยต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างก่อให้บังเกิดคุณประโยชน์แก่มนุษย์อันเป็นหลักแห่งความประพฤติก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม⁵

ดังนั้น ศาสตราจิํงถือว่ามีส่วนในการขับเคลื่อนสังคมให้ดำเนินบทบาทในทางที่ถูกต้องสมเหตุสมผลกับวิถีชีวิตของบุคคลในสังคม เมื่อพระพุทธศาสนาโดยการนำของพระสงฆ์ได้เกี่ยวข้องกับสังคมมากเท่าไร ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้น โดยมีพระสงฆ์แต่ละรูปต่างมีรูปแบบในการเผยแพร่

² วิ.ม.(ไทย) ๔/๓๔/๔๐, ส.ส.(บาลี) ๑๕/๑๔๖/๑๒๖, ส.ส.(ไทย) ๑๕/๑๔๖/๑๗๙.

³ ឧ.រ.(បាតិ) ២៥/៩៨៣/៤៨, ុ.រ.(ពួយ) ២៥/៩៨៣/៤៩.

⁴ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพฯ : นานมีบุคพับลิเคชั่น, ๑๙๘๖) หน้า ๒๘๐

⁵ พระเมธีธรรมกรรณ์ (ประยูร ร่มมจิโต), พุทธศาสนา กับ ปรัชญา, (กรุงเทพฯ : ออมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ฟ, ๒๕๓๓), หน้า ๔๑.

หลักการทางพระพุทธศาสนาที่ยึดหลักของพระพุทธเจ้าทั้งในรูปของหลักการในการเผยแพร่ เป้าประสงค์ในการเผยแพร่รวมถึงกลวิธีในการอธิบายหลักธรรมและนั้นเองที่ก่อให้เกิดธรรมเนียมหรือวัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาขึ้นมา เป็นกุศลพยายามในการโน้มน้าวให้บุคคลในสังคมเข้าหาธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องกล่อมเกลาจิตใจ การวิจัยครั้งนี้เน้นหลักธรรมะ อริยวัตติ ^๕ มาประกอบ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานของประเทศไทยนั้นได้มีการตีประเพณีที่พึงปฏิบัติ อันเกี่ยวข้องพระพุทธศาสนาผสานกับความเชื่อด้ึงเดิมของสังคมเรียกว่า อีต ๑๒ ^๖ และยังมีกรณีกิจที่สนับสนุนเสริมอีต ๑๒ ที่เรียกว่า คง ๑๔ ^๗

บุญมหาติหรือบุญพระเหวด เป็นงานบุญประเพณีอีกงานหนึ่งประจำเดือน ๔ ของชาวอีสาน จังหวัดอุบลราชธานีและเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป. ลาว เป็นการทำบุญเพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงพระชาติฯ หนึ่งของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นการบำเพ็ญบารมีครั้งยิ่งใหญ่ของพระโพธิสัตว์ ก่อนที่จะมาตรสรุปเป็นพระพุทธเจ้าคือครั้งอุบัติเป็นพระเวสสันดร ^๘

และ หากจะว่าไปแล้วบุญมหาตินี้เป็นงานบุญประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวบุญในภาคอีสาน ซึ่งมีความเชื่อสืบเนื่องมาจากเรื่องที่ปรากฏในหนังสือเทคโนโลยี “มาลัยมีน มาลัยแสน” ที่กล่าวถึงพระมาลัยกระชื่นนำไปไห้วพระธาตุเกตุแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึง และได้พบประสบทนา กับพระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ผู้ที่สั่งความมาถึงมนุษย์โลกว่า ถึงมนุษย์ต้องการพบ และร่วมเกิดกับท่าน จงอย่าจากพ่อตีแม่ สมณะชีพรามณครุญาจารย์ อย่าทำร้ายพระพุทธเจ้า และยุยงพระสงฆ์ให้แตกกัน ให้ตั้งใจฟังเทคนิคแห่งสิ่งที่จะนำไปเมื่อหนึ่งวันเดียว ^๙

⁶ อีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่างๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี ได้แก่ เดือนอ้ายบุญเข้ากรรม, เดือนยี่บุญคุณลาน, เดือนสามบุญเข้าจี่, เดือนสี่บุญพระเหวด, เดือนห้าบุญสูงgranต์, เดือนหกบุญบั้งไฟ, เดือนเจ็ดบุญเข้ำจะ, เดือนแปดบุญเข้าพรรษา, เดือนเก้าบุญเข้าประดับดิน, เดือนสิบบุญเข้าสาກ(สลาภกัตร), เดือนสิบเอ็ดบุญออกพรรษา, เดือนสิบสองบุญกฐิน, อ้างใน ดร.ปรีชา พิมทอง. หนังสือประเพณีโบราณไทยอีสาน, (อุบลฯ : ศิริธรรมอพเช็ท, ๒๕๓๕). หน้า ๕๓-๑๓๗.

⁷ คง ๑๔ หรือคอลองธรรม คือ ข้อวัตรหรือแนวทางที่ประชาชนทุกรุ่ดับ นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ข้าราชการ ผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมือง และคนธรรมดางามัญพึงปฏิบัติ ได้แก่ (๑) อีตเจ้าคงชุน (๒) อีตท้าวคงเพีย (๓) อีตไพรคองนาย (๔) อีตบ้าน คงเมือง (๕) อีตปุ่คองย่า (๖) อีตตากองยา (๗) อีตพ่อคงแม่ (๘) อีตไก้กองเชย (๙) อีตป้ากองลุง (๑๐) อีตลูกกองหลาน (๑๑) อีตเจ้าคงแก่ (๑๒) อีตปีคงเดือน หรือ อีต ๑๒ นั้นเอง (๑๓) อีตไ胥่กองนา (๑๔) อีตวัดกองสงฆ์, อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘-๑๕๐.

⁸ บุ.ชา.ม.หา.(บาน)(๒๔/๑๖๕๕-๒๔๔๐/๓๐๘-๓๘๕), บุ.ชา.ม.หา.(ไทย)(๒๔/๑๖๕๕-๒๔๔๐/๔๔๗-๔๖๐).

⁹ ปรีชา พิมทอง, ประเพณีโบราณไทยอีสาน, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (อุบลฯ : ศิริธรรมอพเช็ท, ๒๕๓๕). หน้า ๖๗.

ฉะนั้น ศรัทธาความเชื่อในการทำบุญมหชาติของคนภาคอีสานและชาวทำบุญในเดือนสี่บุญพระเหวดหรือบุญมหชาติ คำนี้เรียกว่าพระเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากการคำว่า พระเวสซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญพระเหวดหรือบุญเทคโนโลยีมหชาติซึ่งมีจำนวนสิบสามกัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดรผู้ซึ่งบำเพ็ญบำรุงอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบำรุงชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญมหชาติเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสานนิยมทำกันทุกหมู่บ้านด้วยความเชื่อว่า หากได้ฟังเทศน์มหชาติทั้งสิบสามกัณฑ์จะภัยในวันเดียวานิสงค์จะคลบบันดาลให้ไปเกิดในศาสนากองพระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุขความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล การฟังเทศน์มหชาติเป็นการสร้างจริยธรรมทางสังคม มีคำสอนแฝงอยู่ในบุญมหชาติทั้งสิบสามกัณฑ์และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี

ดังนั้น เพราะเหตุที่สังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ กว่าที่ผู้คนส่วนใหญ่ของสังคมจะปรับตัวกับการทำเนินชีวิตได้ทัน จึงก่อให้เกิดวิกฤตทางความคิด มีค่านิยมทางการบริโภคต่ำต่ำตามวัฒนธรรมทางตะวันตก ยกที่จะหาทางออกได้ เพราะเหตุที่ไม่รู้เท่าทันกับเทคโนโลยีในปัจจุบันส่วนหนึ่ง จึงได้มีพฤติกรรมแนวคิดที่ผิดๆ ที่ทำให้เกิดค่านิยมที่ไม่สูงต้องตามมา สังคมไทยและลาวส่วนใหญ่กำลังเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามความนิยมใหม่ๆ ไม่สนใจในการเข้าวัดฟังเทศน์ โดยเฉพาะงานบุญมหชาติ มีแต่คนเม่าคนแก่ไปทำบุญฟังเทศน์ ขาดจริยธรรม สืบทอด

คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษางานบุญมหชาติว่า มีจริยธรรมปรากรอยู่ตรงไหนบ้างและเป็นการเสริมสร้างจริยธรรม ๕ ด้าน คือ

๑) ด้านศรัทธา	๒) ด้านศีล
๓) ด้านสุตະ	๔) ด้านจัก
๕) ด้านปัญญา	

จริงหรือไม่อย่างไรจะทำให้เกิดองค์ความรู้อย่างชัดเจนและนำไปเป็นตัวอย่างเสริมสร้างจริยธรรมให้สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คุณผู้วิจัยได้แบ่งวัดถูประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาบุญมหากาดีกับการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมในจังหวัดอุบลราชธานีและเมืองปากเซ แขวงจำปาศักดิ์ สปป. ลาว
 ๒. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมที่ปรากฏในประเพณีบุญมหากาดีของจังหวัดอุบลราชธานีและเมืองปากเซ

สรุปผลการวิจัย

๑. สรุปโดยภาพรวมของความเป็นมาของการทำบุญมหาติของจังหวัดอุบลราชธานีและการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคม นำมาเปรียบเทียบกับเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว โดยเฉพาะการทำบุญมหาติของหมู่บ้านทุ่งเกشم ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นสถานที่กรณีศึกษาตัวอย่างภาคสนาม จากเอกสารและการสัมภาษณ์ ทั้ง ๗ รูป/คน พบร่วมกันที่เป็นกุศลพยายามอย่างหนึ่งที่ทำให้สังคมครั้งที่แล้วในการทำบุญมหาติตามประเพณีมีพิธีกรรมการประกอบความเชื่อ เช่น เริ่มนั่งแต่เจ้าพระพรหมราชสุริยะวงศ์ เจ้าเมืองอุบลราชธานี ได้รับอิทธิพล วัฒนธรรมประเพณีการทำบุญมหาติ(แผ่นดิน)มาจากล้านช้าง ฉะนั้น การตกแต่งสถานที่ทำให้เกิดความศรัทธาและมีความสวยงามและจัดทำเครื่องบูชา มีขันห้า(พานดอกไม้เทียนห้าคู่) ขันแปด(พานดอกไม้เทียนแปดคู่) ข้าวพันก้อนทำให้ครบคานพัน ธุงส่อ ธุงชัย หม้อน้ำ โองน้ำ ผ้ารูปพระเวสสันดรชาดก ทั้ง ๓ ก้อนๆ และหอพระอุปคุตมีอัญเชิญบริหารแปดประการ พิธีการเชิญพระอุปคุตแห่งพระอุปคุต พิธีเชิญพระเวสสันดร และแห่พระเวสสันดรเข้าเมืองเป็นต้น โดยภาพรวม พบร่วมกันที่ต่างๆ คือ

๑.๓ สรุปโดยภาพรวม การเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมที่ได้จากการทำบุญมหาชาตินั้นคือรู้ธรรมชาติของมนุษย์ การสร้างความดีสูงสุดในการดำเนินชีวิต มีวินัย รักสังคม รู้ส่วนรวม ร่วมพัฒนาประเทศชาติ การเสียสละ การบำเพ็ญทาน การครองเรือนของสตรี กตัญญูรุคุณ ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม และอดทนเป็นต้น และอีกมากมาย แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะจริยธรรม ๕ ด้าน คือ เช่น ศรัทธา ศีล สุตตะ จักะ และปัญญา เหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์ของการบำเพ็ญบุญกุศล เป็นการสร้างบารมี ศรัทธา บารมี ศีลบารมี การฟังบารมี ทานบารมี และปัญญาบารมี ศรัทธาปางสาหะ มีความเพียร อุตสาหะ

จังหวัดที่ประกาศให้เห็นเด่นชัดอยู่ในประเพณีบุญมหากาติ พบว่า ศรัทธา ที่มีประภูมิอยู่ในกัณฑ์ ทศพร ที่นางผู้สืบ ขอพระราชทานอินทร์ ๑๐ ประการ ที่ได้จุดมาเกิดในโลกมนุษย์ มีโอกาสได้บำเพ็ญบุญบารมี และที่สำคัญคือเพื่อให้กำเนิดพระโพธิสัตว์และพระพุทธเจ้า ศิลนั้นประภูมิอยู่ในกัณฑ์ วนประเวศ พระเวสสันดร ได้ออกไปบำเพ็ญเพียรรักษาศิลที่เขางกต สุตะ การพังนั้น ส่วนมากจะนิยมไปฟังเทศน์มหาชาติกัณฑ์ มัทธีและฉกษัตริย์ เป็นการฟังเสียงไฟเราะสนุกสนานพระท่านเทคโนโลยี ส่วนการฟังในกัณฑ์มัทธินั้นมีคติธรรมคำสอนสังคมนามาย เช่น พระเวสสันดรได้กล่าวว่าเมื่อพระนางฟื้นขึ้นมาแล้วพระเวสสันดรก็กลับประโลมว่า ที่ให้หั้งสองไปนั่นเพื่อบาเพ็ญทานบารมี หากชีวิตไม่สิ้นแล้วคงได้พบญาติทั้งสอง พระนางก็สร่างโศก และก็ร่วมอนุโมทนา กับพระเวสสันดรในการให้ทานครั้งนี้ด้วยเป็นต้นและหากษัตริย์ได้พบกันเกิดความปิติทำให้ฝนโบกขรรรษ(ฝนดุจน้ำตกลงในใบบัว ฝนชนิดนี้ กล่าวได้ว่า ใครอยากให้เปยกก็เปยก ถ้าไม่อยากให้เปยก ก็ไม่เปยก เหมือนน้ำตกลงในใบบัว, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๙) ตกลงพื้นโลกมนุษย์ จำกัด ข้อนี้ จะประภูมิอยู่ในกัณฑ์ที่มีพานต์ ทานขันธ์ ภูมิ สาร สักบรรพ และ นคร พระเวสสันดรให้ช้าง ม้า ทรัพย์สินสิ่งของที่ตนมีอยู่โดยไม่คิดเสียดาย และให้ทานลูกทั้ง ๒ ให้แก่ชูชอก และทานภรรยาเพื่อปราศนาเป็นพระพุทธเจ้าในชาติต่อไป ปัญญาที่นั้นประภูมิอยู่ในกัณฑ์ ชูชอก จุลผล มหาพล เช่น เม่าชูชอกไปขอ ๒ ภูมิโดยใช้เลี้ยวเพทบ้ายต่าง ๆ จนสำเร็จได้ ๒ ภูมิภัณฑ์และชาลี เป็นต้น จากเอกสารและการสัมภาษณ์ ทั้ง ๗ รูป/คน พุดไปในทำนองเดียวกันคล้ายคลึงกันกับเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มีส่วนแตกต่างกันอยู่บ้างเล็กน้อยคือพิธีกรรมบางอย่างเท่านั้น ส่วนที่แตกต่างกันมากคือจำนวนคนที่มาร่วมทำบุญฟังเทศน์มหาชาติ เมืองอุบลราชธานี หมู่บ้านทั่วไป

ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนคนน้อยกว่าและคนหนุ่มคนสาว และเยาวชนก็มีน้อยต่างจากเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว อาจจะเป็นพระประเทศไทย เมืองอุบลราชธานี หมู่บ้านทุ่งเกยม มีกระแสงโลกลมุนไปตามเทคโนโลยีสมัยปัจจุบันมากเกินไปก็ได้ โดยภาพรวมพบว่าการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมไม่แตกต่างกัน ที่มีความแตกต่างกันคือจำนวนคน มีศรัทธาเข้าร่วมพัฒนาเทคโนโลยีแตกต่างกัน

๒. สรุปโดยภาพรวมของความเป็นมาของการทำบัญชาติของเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว ว่าสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้สร้างพระราชอาณาจักรหลวง ปี พ.ศ. ๒๑๐๙ ต่อมาถูกพากย์อ ำพ ำน ำ ทำลายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ และได้บูรณะใหม่เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๐-๒๔๔๑ พ่อถึงเทศกาลวันเพ็ญเดือน ๑๒ จะมีการทำบุญฉลองประจำปี และเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ ทำบุญผะเหวด ครั้นต่อมาเจ้าอนุวงศ์ แห่งเวียงจันทน์ กับราชบุตรโ-yi แห่งนครจำปาสัก ขึ้นครองราชย์ต่อ¹⁰

ครั้นต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๓๔ เกิดสังคมรุ่นใหม่มาเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่มาเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านพระพุทธศาสนาจึงเจริญรุ่งเรืองพื้นฟูขึ้นมาอีก มีพระภิกษุสงฆ์ได้เข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหากรุณาธิราชวิทยาลัย เรียนจบแล้วก็กลับไปพัฒนาการศึกษาที่บ้านตนเองทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรมจึงได้มีวิทยาลัยสงฆ์ เกิดขึ้นที่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ขบธรรมเนียมประเพณี การทำบุญผะเหวดหรือบุญมหาชาติ อันได้捺รูปแบบมาจากประเทศไทย ที่เรียกว่า ฮีด ๑๒ ครอง ๑๔ และหนังสือผูกใบลานการทำบุญมหาชาติ (ผะเหวด) นิยมทำในเดือน ๒-๔ ของทุกปี และนำหนังสือเทศน์มหาชาติปริทัศน์ กิจกรรมเสริมหลักสูตรปีการศึกษา ๒๕๓๗. ของคณะพุทธศาสนาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มาเป็นแบบอย่าง เช่น บุญมหาชาติหรือบุญผะเหวด เป็นงานบุญหนึ่งในประเพณี ๑๒ เดือน ฮิตสิบสอง ของเมืองปากเซ

ฉะนั้น การตกแต่งสถานที่ทำให้เกิดความครั้งราและมีความสวยงามและจัดทำเครื่องบูชา
มีขันห้า(พานดอกไม้เทียนห้าคู่) ขันแปด(พานดอกไม้เทียนแปดคู่) ข้าวพันก้อนทำให้ครบคากาพัน
ธุส่อ ธุงชัย หม้อน้ำ โอล่น้ำ ผ้ารูปพระเวสสันดรชาดก หั้ง ๓ กันฑ์ และห่อพระอุปคุตมีอัญเชิญบริหาร
แปดประการ พิธีการใช้ญพะอุปคุต แห่พระอุปคุต พิธีเชิญพระเวสสันดร และแห่พระเวสสันดร

¹⁰ บุญมี แท่นแก้ว, พุทธประชญาเรารวاه, (กรุงเทพฯ : โอดิเยนส์โทร, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕๖-๑๕๗.

๒.๑ สรุป โดยภาพรวมของการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมที่ได้จากการทำบุญมหาชาติ นั้นคือ รู้ธรรมชาติของมนุษย์การสร้างความดีสูงสุด ใน การดำเนินชีวิต มีวินัย รู้สังคม รู้ส่วนรวม ร่วมพัฒนาประเทศชาติ การเสียสละ การบำเพ็ญทาน การครองเรือนของสตรี กตัญญูรักคุณ ซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรมและอดทนเป็นต้น และอีกมากมาย แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะอริยวัติเท่านั้น จากการสัมภาษณ์ทั้ง ๗ รูป/คน พบร้า คนล้วนมีการทำบุญมหาชาติตามประเพณีมีการเสริมสร้างจริยธรรม ๕ ด้านนั้นจริง เช่น ศรัทธา ศีล สุต จักษะ และปัญญา เหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์ของการบำเพ็ญบุญกุศล เป็นการสร้างสมบารมี ศรัทธารมี ศีลารมี การฟังบารมี ทานบารมี และปัญหารมี ศรัทธา ปางสากะ มีความเพียร อุตสาหะ การฟังเทคนิคมหาชาติแล้วเกิดความปฏิยินดี มีความเอื้อเฟื้อเมตตา ต่อกัน มีจำนวนคนมาร่วมฟังเทศน์บุญมหาชาติแต่ละปี โดยประมาณ ๑๐๐-๒๐๐ คน ส่วนมากจะเป็น คนเฒ่าคนแก่ ทั้งคนหนุ่มคนสาวและเยาวชนมีอยู่เป็นจำนวนมากเท่า ๆ กัน กับคนเฒ่าคนแก่และมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนา การทำบุญมหาชาติหรือฟังเทคนิคมหาชาติตลอดให้จบทั้ง ๓ กัณฑ์ จะได้บุญมากเมื่อตายจากโลกมนุษย์ไปสู่สุคติภพ และจะได้ไปเกิดในศาสนาราชศรีอริยเมตไตรย ตามที่พระมาลัยบอกว่า อย่าฆ่าพ่อตีแม่ สมณะซึ่พราหมณ์ ครูอาจารย์ อย่าทำร้ายพระพุทธเจ้า อย่าดูยุงลงแขกให้แตกกัน และต้องฟังเทคนิคมหาชาติให้จบทุกกัณฑ์ในวันเดียว ท่านทั้งหลายจะได้เกิดร่วมและพบพระองค์เป็นต้น เช่น

จริยธรรมที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดอยู่ในประเพณีบุญมหากาติ พบว่า ศรัทธา ที่มีปรากฏอยู่ในกัณฑ์ ทศพร ที่นางผุสตีขอพระจากพระอินทร์ ๑๐ ประการ ที่ได้จุติมาเกิดในโลกมนุษย์ มีโอกาสได้บำเพ็ญบุญบารมี และที่สำคัญคือเพื่อให้ได้กำเนิดพระโพธิสัตว์และพระพุทธเจ้า ศีลนั้นปรากฏอยู่ในกัณฑ์วนประเวส พระเวสสันดร์ ได้ทรงผนวชเป็นฤๅษีไปบำเพ็ญเพียรรักษาศีลที่เขา梧梧 นางผุสตี มีศีลปฏิบัติ สุตตะ การฟังนั้นส่วนมากจะนิยมไปฟังเทคโนโลยีมหากาติกัณฑ์ มหารี และฉกฉัตริย์ เป็นการฟังเสียงไฟเราะสนุกสนานพระท่านเทคโนโลยี ส่วนการฟังในกัณฑ์มหาทีรี นั้นมีคติธรรมคำสอนสังคม มากมาย เช่นพระเวสสันดร์ได้กล่าวว่าเมื่อพระนางฟื้นขึ้นมาแล้วพระเวสสันดราก็ปลอบประโภตรว่า ที่ให้หั้งสองไปนั้นเพื่อบำเพ็ญทานบารมี หากชีวิตไม่สิ้นแล้วคงได้พบลูกหั้งสอง พระนางก็สร่างโศก และก็ร่วมอนโนมานากับพระเวสสันดรในการให้ทานครั้นี้ด้วยเป็นต้น และให้ฝนใบกรพรรษ(ห่าแก้ว)

ตกลงพื้นดิน ภาค ข้อนี้ จะประกาศอยู่ในกัณฑ์ หิมพานต์ ท่านขันธ์ กุมาร สักบรรพ และนคร พระเวสสันดรให้ช้าง ม้า ทรัพย์สินสิ่งของที่ตนมีอยู่โดยไม่คิดเสียดาย และให้ทานลูกทั้ง ๒ แก่ชูชกและทานภรรยา เพื่อประธานาเป็นพระพุทธเจ้าในชาติต่อไป ปัญญาณั้นประกาศอยู่ในกัณฑ์ชูชก จุลพล และมหาพล เช่น แผ่นชูชกไปข้อ ๒ กุมารโดยใช้เลือดเทพบ้ายต่างๆ จนสำเร็จได้ ๒ กุมารกัณฑ์และชาติ จากเอกสารและการสัมภาษณ์ ทั้ง ๗ รูป/คน พุดไปในทำนองเดียวกันคล้ายคลึงกันกับคุณวัดบ้านทุ่งเกษม อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย มีส่วนแตกต่างกันอยู่บ้างเล็กน้อย ก็คือพิธีกรรมบางอย่างเท่านั้น ส่วนที่แตกต่างกันมากคือจำนวนคนที่มาร่วมทำบุญฟังเทศน์มหาชาติ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มีจำนวนคนมากกว่าและคนหนุ่มสาวและเยาวชนก็มีมาก เป็นที่น่ายินดีและซึ้งเชย ต่างจากคุณวัดบ้านทุ่งเกษม อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย อาจจะเป็นเพราะคนชาวลาวยังรักษาจริยธรรมประเพณีอันดีงามในการฟังเทศน์มหาชาติ ปลูกฝังค่านิยมสืบทอดให้แก่ลูกหลานและสร้างศรัทธาความเชื่อไว้เป็นอย่างดี โดยภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันคือจำนวนคนเข้าฟังเทศน์ ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

๑. เสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะกรรมการศึกษาวิเคราะห์เรื่องนี้จากการสัมภาษณ์และสังเกตบันทึก พบว่า

๑.๑ เป็นการปลูกฝังค่านิยมการทำบุญฟังเทศน์มหาชาติตามประเพณีให้แก่บุตรหลาน เยาวชนสืบสานจริยธรรมอันดีงามเอาไว้ให้ยั่งยืนยาวตลอดไป

๑.๒ เป็นการเสริมสร้างจริยธรรมทางความเชื่อในคำสอนของพระพุทธศาสนาตามคำกล่าว ของพระมหากษัตริย์

๑.๓ เป็นการอนุรักษ์ประเพณีการทำบุญมหาชาติสืบทอดเจริญตามรอยบรรพบุรุษไว้ให้ ยั่งยืน

๒. เสนอแนะเชิงปฏิบัติ

คณะกรรมการศึกษาวิเคราะห์เรื่องนี้จากการสัมภาษณ์และสังเกตบันทึก พบว่า

๒.๑ สมควรศึกษาการเสริมสร้างจริยธรรมที่ประกาศอยู่ในบุญมหาชาติแต่ละกัณฑ์ว่ามี อะไรบ้าง

- ๒.๒ สมควรศึกษาภัยเบ้าชนรุ่นใหม่ว่ามีความคิดเห็นต่อการทำบุญมหาชาติ
 - ๒.๓ สมควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการทำบุญมหาชาติ
 - ๒.๔ สมควรศึกษาภาพรวมของสังคมอาเจียนที่มีต่อการทำบุญมหาชาติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้อนุมัติทุนสนับสนุนงบประมาณ เพื่อดำเนินการวิจัยจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

บุญมี แท่นแก้ว. พุทธปรัชญาเกรวاث. กรุงเทพฯ : โอดีียนสโตร์, ๒๕๔๕.

ปรีชา พินทอง. ประเพณีโบราณไทยอีสาน, พิมพ์ครั้งที่ ๗, อุบลฯ : ศิริธรรมอโฟเช็ท, ๒๕๓๔.

พระราชาธรรมนຸ່ນ. พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : ໂອເວສພຣິນເຂົ້າ, ๒๕๒๘.

พระเมธีธรรมการณ์ (ประยูร รุ่มจิตโต). พุทธศาสนา กับปรัชญา. กรุงเทพฯ : ออมรินทร์ พรินติ๊ง กรູຟ, ๒๕๓๓.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔, ๑๔, ๒๕, ๒๙. กรุงเทพฯ : โรงพยาบาลมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, กรุงเทพฯ : นานมีบุค พับลิเคชั่น, ๒๕๔๖.